

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Iris Korvemaker, Merel Limbeek	Datum	16 mei 2025
E-mail	i.korvemaker@utrecht.nl merel.limbeek@utrecht.nl	Kenmerk	30260606
Type brief	Afdoeningsbrief	Onderwerp	Bezuinigingen Verslavingspreventie en Motie Mobiel drugstesten
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Drugs

Geachte leden van de raad,

Deze brief bestaat uit twee onderdelen:

1. Toezegging [829](#) inclusief motie [452](#): Bezuiniging Verslavingspreventie vanaf 2026
2. [Motie 451](#) 'Mobiel Drugstesten'

1. Bezuinigingen Verslavingspreventie vanaf 2026

Impact en keuzes bezuinigingen 2026 (en verder)

Uw raad heeft in de Voorjaarsnota 2024 besloten om per 2026 structureel €257K te bezuinigen op de subsidie Verslavingspreventie. Dat is een korting van 18% op het structurele budget verslavingspreventie. Tijdens de commissievergadering VBF d.d. 17 oktober 2024 is toegezegd in te gaan op het effect van de bezuinigingen op preventie (ingående per 2026), inclusief de impact van bezuinigingen van het Rijk (toezegging [829](#)). In de afweging van de bezuinigingen is ook motie [452](#) '*Ontzie bewezen effectief preventiewerk en meest kwetsbare groepen bij bezuinigingen*' meegenomen.

Fasering

We hebben ervoor gekozen om de bezuinigingen over 2026 nu eerst uit te werken. Dit doen we om tijdig zekerheid te kunnen bieden aan Jellinek (Stichting Arkin), die de huidige subsidieontvanger is i.h.k.v. de [nadere regel subsidie Verslavingspreventie 2025/2026](#). De uitwerking van de structurele gevolgen volgt op een later moment om zo beter in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Ook zal er in 2026 meer helderheid zijn over structurele en incidentele middelen voor verslavingspreventie vanaf 2027, zoals mogelijk coalitiemiddelen. Met deze informatie kunnen er vanaf 2027 nieuwe keuzes worden gemaakt die landen in een nieuwe nadere regel Verslavingspreventie.

Uitwerking bezuinigingen 2026

Bij het maken van een keuze voor bezuiniging in 2026 is er eerst gekeken op welke **zaken er kan worden bezuinigd die geen invloed hebben op de uitvoering** om de impact van de bezuiniging zo klein mogelijk te houden: Door te bezuinigen op huisvestingskosten en het maken van een efficiëntieslag op het gebied van digitalisering kan €53.500 worden bespaard. Daarnaast heeft Stichting Arkin (Jellinek) per 31 december 2023 een bestemmingsfonds van €29.000 op de balans dat bestaat uit geld dat Gemeente Utrecht in eerdere jaren boven verlening heeft vastgesteld op de subsidie. Stichting Arkin kan dit bestemmingsfonds aanwenden in 2026 om de negatieve gevolgen van de bezuiniging op hun resultaat in 2026 te beperken. Dit biedt geen oplossing voor een structurele bezuiniging, en betekent dat er in 2027 opnieuw moet worden gekeken hoe er vanaf 2027 €29.000 wordt bezuinigd op Verslavingspreventie. Met bovenstaande twee maatregelen wordt **€82.500** bezuinigd op de subsidie die Stichting Arkin in 2026 ontvangt. Dat betekent dat er aanvullend in 2026 nog **€174.500** bezuinigd moet worden op activiteiten die de uitvoering wel direct raken.

De leidende principes uit de beleidsnota [Samen Gezondheidsverschillen Verkleinen 2025 - 2027](#) en [motie 452](#) 'Ontzie bewezen effectief preventiewerk en meest kwetsbare groepen bij bezuinigingen' zijn bepalend geweest voor de keuze voor de bezuiniging:

1. Ongelijk investeren

De activiteiten 'Veldwerk', 'Ongelijk investeren voor gelijke kansen' en 'KOPP KOV' zijn niet meegenomen in de bezuiniging omdat deze inzet zich expliciet richt op de meest kwetsbare risicogroepen. Daarmee komen wij tegemoet aan [motie 452](#) 'Ontzie bewezen effectief preventiewerk en meest kwetsbare groepen bij bezuinigingen'.

2. Behoud basis infrastructuur

Gekozen is om de bezuinigingen te spreiden zodat de basis preventie infrastructuur kan blijven bestaan, waardoor de maatschappelijke impact van de bezuiniging op verslavingspreventie zo klein mogelijk blijft. Toch zullen de gevolgen gevoeld worden:

- Inzet preventiemedewerkers wordt verminderd met 0,6 fte van 3,2 fte naar 2,6 fte. Daarnaast wordt er gestopt met verspreiden van folders en wordt verwezen naar het Trimbos Instituut voor informatie. Er komen geen publiekscampagnes zoals 'Ik Pas'. Helder op School aanpak wordt alleen uitgevoerd op risico scholen, waarbij groepsvoorlichting gaat van 3.000 naar 1.000 deelnemers.
- Impuls in 2025 'Studententijd van je leven' stopt in 2026. Het aantal feesten waar Unity bij aanwezig is wordt teruggebracht van 11 naar 9.
- Bereik individuele interventies gaat terug van 395 naar 250 personen.
- Minder deskundigheidsbevordering en consultatie en advies door specialisten.

3. De beweging naar voren

Jellinek voert minder preventieve adviesgesprekken en heeft minder capaciteit voor vroegsignalering rondom middelengebruik. Op dit moment doet de basiszorg (o.a. buurtteam) ook al aan vroegsignalering rondom middelengebruik als onderdeel van het brede gesprek met inwoners die zich melden bij het buurtteam. "Alcohol, drugs, gamen en gokken" is één van de levensgebieden die daarbij aan de orde komen. Wanneer nodig vragen zij expertise vanuit Jellinek. Mogelijke risico is dat niet iedereen (tijdig) in beeld komt en dat de vraag bij het buurtteam kan toenemen.

Maatregelen die we nemen om de mogelijk negatieve impact van de bovenstaande bezuiniging te dempen:

- Scholen stimuleren om middelen aan te vragen bij Gezonde School op; roken, alcohol en drugspreventie. Bij toekenning kan vanuit de gemeente Utrecht de Gezonde School Adviseur de school ondersteunen bij het inbedden. Daarnaast worden er voorlichtingen gegeven op scholen vanuit de gemeentelijke programma's op Mentale gezondheid en Grenzen stellen, Perspectief bieden (voornamelijk gericht op VMBO, Praktijkonderwijs en VSO) die ook allebei inzetten op weerbaarheid van jongeren.
- Onderdeel van de impuls 'Studententijd van je leven' is om in 2025 te stimuleren dat onderwijsinstellingen (MBO, HBO, Universiteiten) en studentenorganisaties vanaf 2026 zelf meer op verslavingspreventie inzetten.
- In 2025 de mogelijkheid, waar dit gewenst is, deskundigheidsbevordering voor professionals in de basiszorg door Jellinek.

Op basis van bovenstaande afwegingen, is er in 2026 als volgt beschikt op de subsidie Verslavingspreventie aan Stichting Arkin:

Type activiteit	Subsidie 2026	Bezuiniging	Subsidie na bezuinigen 2026
Bewustwording & informatie (inclusief FTIR)	€ 318.000	- € 95.000	223.000
Individuele preventieve interventies	€ 152.000	- € 19.500	132.500
Veldwerk	€ 264.000		264.000
Monitoring en kennisdeling	€ 31.000		31.000
Vroegsignalering en deskundigheidsbevordering	€ 338.000	- € 60.000	278.000
Activiteitenkosten	€ 101.000		101.000
Ongelijk investeren in gelijke kansen (moeilijk bereikbare groepen)	€ 162.000		162.000
KOPP KOV	€ 237.000		237.000
Bezuiniging/efficiencykorting Jellinek		- €82.500	-82.500
Totaal	1.603.000	- €257.000	1.346.000

We hebben bewust gekozen om niet te reduceren op maar één van de onderdelen zoals; voorlichting of vroegsignalering en deskundigheidsbevordering. Belangrijke risico's die kunnen ontstaan wanneer je dit wel zou doen zijn; aantasting van het opgebouwde netwerk en verlies van je basisinfrastructuur die vervolgens weer moeilijk op te schalen is. Bovendien hebben de bezuinigingen in het gekozen scenario (spreiden van bezuinigingen op meerdere onderdelen) de minste doorschuifrisico's naar andere onderdelen in het sociale domein (zoals de basiszorg, maar ook verslavingszorg) en is een brede aanpak op preventie bewezen effectief.

Impact bezuinigingen vanuit gemeente en het Rijk

Bezuinigingen op verslavingspreventie kunnen (op termijn) leiden tot een groei van verslavingen en daar bij behorende problematiek, waardoor verslavingszorg nog meer onder druk komt te staan. Meer druk op verslavingszorg kan leiden tot een toename van overlast, (onderlinge) agressie en criminaliteit. Dit betekent dat er extra beroep moet worden gedaan op handhavers, politie en professionals die outreachend werken op straat. Naast de gemeentelijke bezuinigingen wordt verslavingspreventie dubbel geraakt, omdat ook het Rijk bezuinigt op deze sector. Er wordt landelijk bezuinigd op preventiemiddelen, maar ook op belangrijke kennispartners op het gebied van verslavingspreventie en verslavingszorg zoals Trimbos en Mainline. Trimbos zal structureel minder subsidie krijgen en de tijdelijke subsidies voor projecten worden ook

stopgezet. Dit zal gevolgen hebben voor zowel verslavingspreventie en verslavingszorg. Zo steunt Jellinek op de (effectieve) interventies zoals die door Trimbos zijn ontwikkeld. Denk daarbij aan Helder op School. Ook zullen mogelijk nieuwe landelijke pilots geen vervolg krijgen. Dit betekent dat er minder mogelijkheden zijn voor innovatie op verslavingspreventie en verslavingszorg.

2. Mobiel drugstesten

Motie 451 'Mobiel Drugstesten' heeft het college opgedragen om samen met Jellinek te onderzoeken hoe we zoveel mogelijk mensen gebruik kunnen laten maken van de FTIR-testmachine voor het testen van drugs. Daarbij wordt verzocht om de mogelijkheid voor een 'mobiele testservice' mee te nemen.

Voor de beantwoording van de motie is gesproken met experts van Jellinek (de uitvoerder van de testservice in Utrecht), het Trimbos Instituut (de landelijke coördinatie van het Drugs Informatie en Monitoringssysteem en het laboratorium), Inspectie Gezondheidszorg & Jeugd (IGJ) (uitgifte verlenen van de Opiumonthefing) en Bruker (fabrikant van de mobiele testapparatuur).

Huidige situatie

Testen van drugs in Utrecht

Op dit moment kun je anoniem elke dinsdag en donderdag drugs laten testen bij de drugstestservice van Jellinek. Bij de testservice wordt een monster van de meegebrachte drug afgenomen die naar het lab wordt gestuurd voor analyse. Bezoekers kunnen een week later bellen voor de uitslag. In het geval van XTC kan in iets meer dan 30% van de gevallen direct een uitslag worden gegeven als de pil bekend is in de database. In het festivalseizoen is het erg druk bij de testservice waardoor niet alle bezoekers geholpen kunnen worden en door beperkte landelijke analysecapaciteit bij het laboratorium kan nu niet elke naar het lab gestuurde drug getest worden.

Bestaande drugstestservice beter benutten met de FTIR

Vanaf juni 2025¹ gaat de FTIR testmachine gebruikt worden tijdens de reguliere openingstijden. Jellinek kan daarmee van een aantal drugs (MDMA poeder, amfetamine, 2-MMC, 3-MMC, ketamine, GHB) meteen een uitslag geven, wat de druk op het testsysteem vermindert en zorgt dat de bezoeker sneller een uitslag krijgt. Daarmee vindt dus al een belangrijke uitbreiding plaats. Drugs zoals XTC en cocaïne kunnen niet worden getest door de FTIR.

Het beeld van Jellinek is dat de doelgroep 'festivalbezoekers' en uitgaanders, zoals benoemd in de motie, al goed wordt bediend door de drugstestservice in Utrecht. Dit zijn vooral twintigers en dertigers die een HBO of universitaire opleiding volgen of hebben afgerond. Onder andere doelgroepen is het opkomstpercentage veel lager. Bijvoorbeeld MBO studenten of mensen zonder opleiding. Jellinek verkent hoe ze het spreekuur meer onder de aandacht kunnen brengen bij kwetsbare groepen. Ook geeft Unity (vrijwilligersproject voor en door de dancescene) voorlichting op festivals waarbij ze altijd aan bezoekers vragen of ze gebruik hebben gemaakt van de testservice en daar zo nodig naar doorverwijzen. Bovenstaande inzet valt binnen de huidige opdracht voor verslavingspreventie aan Jellinek.

Uitkomst onderzoek

In het onderzoek is gekeken naar de mogelijkheden om naast bovenstaande inzet nog meer mensen gebruik te laten maken van de FTIR.

¹ Jellinek heeft in subsidie 2025/2026 extra middelen gekregen voor aanschaf FTIR. Het aanschaffen van de FTIR en het trainen van personeel om gebruik te maken van de FTIR kost tijd, wat maakt dat in juni de FTIR daadwerkelijk gebruikt wordt.

Geen mogelijkheden voor een mobiele testservice op en in de nabijheid van festivals

In de motie wordt o.a. gevraagd om de mogelijkheden te onderzoeken voor een 'mobiele testservice'. In 2002 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen die het testen van XTC op feesten specifiek afwijst². Dit maakt het testen van drugs op evenementen of feesten niet mogelijk. Er is onderzocht of een mobiele testservice kan worden ingericht. Deze testservice zou dan kunnen worden ingezet op plekken waar naar verwachting drugs gaan worden gebruikt, bijvoorbeeld in de nabijheid van een festival of een groot evenement. Voor het testen van drugs is een opiumonthefing van de Inspectie Gezondheidszorg & Jeugd (IGJ) nodig. Zij verlenen deze ontheffing alleen als dit het testen belang van de Volksgezondheid dient. Een mobiele testlocatie in de nabijheid van festivals of evenementen dient volgens de IGJ dit doel niet.

Meer mensen gebruik laten maken van de FTIR

In plaats van een mobiele testservice zien we andere mogelijkheden om zoveel mogelijk mensen gebruik te laten maken van de FTIR. De vaste testlocatie van Jellinek aan de Arthur van Schendelstraat 800 is centraal gelegen, goed bereikbaar en heeft een opiumonthefing die kan worden benut om tijdens het festivalseizoen extra open te gaan. Ook kunnen door ingebruikname van de FTIR meer kwetsbare mensen worden bediend. In 2025 zijn er incidenteel middelen beschikbaar om extra activiteiten uit te voeren. Echter, voor 2026 zijn er geen middelen beschikbaar voor deze extra activiteiten.

Extra activiteiten in 2025:

1. Extra openstelling van testservice tijdens het festivalseizoen

Tijdens het festivalseizoen (half april tot half oktober) is de testservice overbelast. Een extra openstelling in dit seizoen is daarom effectief. Vanaf het moment dat de FTIR beschikbaar is (juni) stellen we de testservice de rest van het festivalseizoen extra open. Bij deze openstelling wordt alleen de FTIR gebruikt. Zo vergroten we het bereik van de testservice, zonder de druk op de capaciteit bij het laboratorium verder te vergroten. Tijdens deze openstelling kunnen enkel middelen zoals amfetamine, 2-MMC, 3-MMC, ketamine, GHB worden getest. Vanwege de aard van deze middelen is hiermee ook een groep geholpen die kwetsbaarder is voor verslaving. Het testen van XTC en cocaïne kan niet met de FTIR. Naar verwachting kunnen er per openstelling 15 bezoekers worden bereikt tijdens deze extra avond. Binnen de gestelde kaders zijn we op zoek naar een creatieve en agenderende manier om de testservice onder de aandacht te brengen, o.a. bij de opening van de FTIR in juni³.

2. Inzet FTIR voor kwetsbare doelgroepen

Mensen met een (kwetsbaarheid voor) verslaving weten hun weg nog niet voldoende naar de testservice te vinden en worden nu nog maar zeer beperkt bereikt. De FTIR is geschikt voor deze doelgroep omdat het direct uitslag van de middelen geeft. Om het bereik onder kwetsbare doelgroepen te vergroten, is de testservice gestart met een pilot om intermediairs drugs op te laten halen bij de gebruiker. Dit kan gedaan worden door veldwerkers, medewerkers van het FACT of andere professionals die verbonden zijn aan Jellinek en in contact komen met deze doelgroep. Er ontstaat zo zicht op een markt die zich nu vaak buiten het beeld van de testservice afspeelt, waardoor er beter zicht komt over trends en gebruikers op straat. Hiermee kan hulpverlening worden verbeterd. Deze pilot is succesvol en continueren we in 2025 met incidentele middelen.

² [Kamerstuk 24077, nr. 98 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#). In 2017 is er een motie geweest die de regering oproep tot het mogelijk maken van drugstesten op feesten. De uitvoering van deze motie bleek complex en heeft niet tot testmogelijkheden op feesten geleid.

³ Binnen de landelijk wettelijke kaders die zijn opgesteld over het onder de aandacht brengen van de testservice.

Burgemeester en wethouders

Datum 16 mei 2025
Ons kenmerk 30260606

Conclusie

Het is wettelijk niet mogelijk een mobiele testservice in te richten en in te zetten op en in de nabijheid van festivals of evenementen. De FTIR wordt vanaf juni 2025 gebruikt tijdens de reguliere openingstijden bij de testservice. In 2025 kunnen we, door te schuiven met incidentele middelen binnen verslavingspreventie, tijdens het festivalseizoen extra openstellingen mogelijk maken en de pilot voor kwetsbare doelgroepen continueren. Hiermee wordt een goed alternatief geboden om zoveel mogelijk mensen gebruik te laten maken van de FTIR. Voor deze activiteiten zijn er vanaf 2026 geen middelen meer beschikbaar.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,